

Ìtàn Ìkòkò ti Ẹsẹ̀ Ọgbọn - Nọ́nbà Méjìdínlógún

Ègbé Keji — Apá Karùn-ún

Jeff Pippenger

2026-07-15

“Bọ̀tinni” tí ń sojú ogun Ninefe nínú Ìfihàn orí kẹ̀sàn-án ni a mú ẹ̀ pẹ̀lú ìtàn kan tí ó dá iyípadà pàtàkì sílẹ̀, èyí tí, dájúdájú, jẹ́ ohun tí bọ̀tinni máa ń ẹ̀. Èrò mi ni pé ogun Ninefe kì í ẹ̀ bọ̀tinni ìtàn nikan tí ó samisi ìdide Ìsílámù, sùgbọn pé ó tún jẹ́ bọ̀tinni àsọtẹ̀lẹ̀ pẹ̀lú. Ìsìṣẹ́-ìmúlò àsọtẹ̀lẹ̀ ogun náà mú gbogbo ilà àwọn ìjọba àsọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì, gẹ́gẹ́ bí a ti gbé kalẹ̀ nínú Dániẹ̀lì àti Ìfihàn, wá sí ibámu pẹ̀lú orí kọ̀kànlá Dániẹ̀lì. Nípa ẹ̀sẹ̀ bẹ̀, ó jẹ́ kí gbogbo àwọn ìjọba wònyí jọ jẹ́rì sí àwọn ẹ̀sẹ̀ méfà ìkeyin Dániẹ̀lì kọ̀kànlá, àti ní pàtàkì jùlọ—látí tú ìdì èdìdì ìtàn ìkòkò ti ọ̀de ẹ̀sẹ̀ ogójì.

Èmi yóò sì fí àwọn kọ̀kọ́rọ́ ìjọba ọ̀run fún ọ; ohunkóhun tí iwọ bá dè ní ayé yóò tí jẹ́ dídè ní ọ̀run; ohunkóhun tí iwọ bá tú ní ayé yóò tí jẹ́ títú ní ọ̀run. Mátiù 16:19.

Ìtúsílẹ̀ àti Ìgbéga Ìjọba Mohammed

Ìjà Ninefẹ̀ ní ọ̀dún 627 sàmì sí ibẹ̀rẹ̀ ọ̀dún mẹ́wàá ìkeyin agbára Pérsia tí a ti sẹ̀gun nípasẹ̀ ọgbọn àlùfàà Róòmù, pẹ̀lú kurukuru ipèsè Ọlórùn tí ó bá a lọ. Ó sàmì sí ibi iyípadà pàtàkì níbi tí àwọn ogun Ìsílámù ti Mohammed ti bẹ̀rẹ̀ sí í dide. Ìjà náà mú idènà kan kúrò, idènà tí ó ti wà tẹ̀lẹ̀, idènà kan tí, ní imòrán, i bá ti wà níbẹ̀ sì, bí Róòmù àti Pérsia bá ti pa agbára wọn mọ́ méjèjì. Kò sí èyíkẹ́yí nínú wọn tí ó ẹ̀ bẹ̀.

Ìdènà àti Ìtúsílẹ̀

Nínú àfihàn àsọtẹ̀lẹ̀ ti Islam, a rí idádúró àti itúsílẹ̀ Islam látí ifihàn àkókó gan-an ti Ìwé Mímọ́ bí Sarah ti dá Abraham lójú látí dá Hágàrì àti Ishmael dúró.

Sarai sì wí fún Abramù pé, Kí àṣìṣe mi wà lórí rẹ: èmi ti fí ìránṣẹ̀binrin mi sínú àyà rẹ; nígbà tí ó sì rí i pé ọ̀n ti lóyún, a kẹ̀gàn mi lójú rẹ: kí Olúwa dá idájọ́ láàárín èmi àti iwọ. Sùgbọn Abramù wí fún Sarai pé, Wò ó, ìránṣẹ̀binrin rẹ wà lówọ́ rẹ; ẹ̀sẹ̀ sí i gẹ́gẹ́ bí ó ẹ̀ wù ó. Nígbà tí Sarai sì fí ọwọ́ líle bá a lò, ó sá kúrò níwájú rẹ. Genesisi 16:5, 6.

Kódà kí ìṣẹ̀lẹ̀ náà tó ẹ̀lẹ̀, idí tí a fí mú Hágàrì wá sínú ìtàn àsọtẹ̀lẹ̀ náà ni pé Olúwa ti “dí” Sára lówọ́ látí ní ọ̀mọ.

Nísinsin yìí, Sáraì, aya Ábúrámù, kò bí ọ̀mọ́ fún un: ó sì ní ọ̀mọ́-òdòbinrin kan, ará Íjibítì, tí a ń pè ní Hágàrì. Sáraì sì wí fún Ábúrámù pé, Wò ó nísinsin yìí, Olúwa ti dá mi dúró kúrò nínú bí bímọ: mo bè ọ, wọ inú ọ̀mọ́-òdòbinrin mi lọ; ó lè ẹ̀sẹ̀ ẹ̀sẹ̀ kí èmi lè rí ọ̀mọ́ gbà nípasẹ̀ rẹ. Ábúrámù sì feti sí ohùn Sáraì. Jẹ́nẹ̀sìsì 16:1, 2.

“Bọ̀tinni” Ìfihàn orí kẹ̀sàn-án tí a fí fún Mòhámẹ̀dù, tí a sì mú ẹ̀ lẹ́yìn náà nípasẹ̀ ogun Nínéfẹ̀, dúró fún yíyọ “ìdènà” kúrò lórí Ìsílámù ní àkókò èyíkẹ́yí nínú ìtàn àsọtẹ̀lẹ̀.

“Àwọn ángẹlì n di àwọn ẹfùùfù mérin mú, tí a sàpẹrẹ wọn gégé bí ẹşin bínú kan tí n wá láti já bó kí ó sì sáré kojá lórí ojú gbogbo ilẹ̀ ayé, tí ó n ru iparun àti ikú ní ọ̀nà rẹ̀.” Manuscript Releases, volume 20, 217.

“Ìdide àti iṣubú” ijọba Mohammed ni a sàpẹrẹ, kì í ẹ gégé bí idide àti iṣubú tó pọ̀ tó bẹ́ẹ̀, bí kò ẹ gégé bí ‘itúsílẹ̀’ àti ‘idèná’. Nígba tí a bá tú Islam sílẹ̀ ní ọ̀nà àṣotẹlẹ̀, a ti sàfihàn itúsílẹ̀ náà nípasẹ̀ ogun Ninefe.

Àwọn Ẹgbé Nìkan

Nínú àwọn ipè méje náà, àwọn ipè ẹgbé ti Islam nìkan ni wọn gbooro kojá itàn gégé bí agbára aláiyipadà láti igbà tí a kókó mú wọn wá sínú itàn àṣotẹlẹ̀ títí dé iparí àkókò àánú. Àwọn ipè mérin àkókó tí ó mú idájó wá sórí Róòmù iwọ̀-oòrùn dúró fún Odoacer, Genseric, Atilla the Hun àti Alaric, nípa bẹ́ẹ̀ sì ni wọn ẹ̀ ẹ̀pẹrẹ agbára idájó itojú Olórùn mérin ní àwọn ojó ikeyin, sùgbón aláabápin ọ̀de-òní wọn kì í ẹ̀ ọ̀mọ-iran tààrà ti àwọn agbára àtijó mérin wònyen. Kì í rí bẹ́ẹ̀ pẹ̀lú àwọn ipè ẹgbé. Nígba tí Islam bá ti wọ̀ inú itàn, ó n bá a lọ nínú ilà tààrà ti itúsílẹ̀ àti idèná títí a ó fí tú u sílẹ̀ pátápátá ní iparí àkókò àánú. Pẹ̀lú àwọn ipè ẹgbé, “kókóró” ti ‘itúsílẹ̀’ ni a fí àmì sí nípasẹ̀ ogun Nineveh.

Níkómédìà àti Oṣù Keje ojó 27, 1299

Àwọn aṣáájú-ọ̀nà náà dá idámò rẹ̀ lójú pé July 27, 1299 ni ibẹ̀rẹ̀ ọgórùn-ún àti áádọ́ta ọ̀dún tí ó parí ní July 27, 1449, èyí tí ó sì tẹ̀síwájú láti bẹ̀rẹ̀ ọ̀dúnrun mètàdínlógórùn-ún ọ̀dún àti ojó mēēēdógún tí ó dópín ní August 11, 1840.

Nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ó sáájú a dá idótí 1333 títí dé 1337 tí Sultan Orhan Gazi (ọ̀mọ Osman I, olùdásílẹ̀ Ottoman Beylik) mú wá sórí Nicomedia mọ̀, nígba tí ó fí ilú Byzantium pàtàkì Nicomedia sẹ̀yìn. Idótí náà ni iparí ogun sí Nicomedia tí ó ti bẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú baba rẹ̀, Osman. Ọgórùn-ún ọ̀dún kan àtààádọ́ta ti Ifihàn orí kẹ̀sàn-án, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀wáá, bẹ̀rẹ̀ ní July 27, 1299, àti gégé bí ibẹ̀rẹ̀ àṣotẹlẹ̀ kan, a gbọ̀dọ̀ ẹ̀ ẹ̀kíyèsí itàn tí ó ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú ojó ibẹ̀rẹ̀ náà. Osman I (olùdásílẹ̀ idílẹ̀ ọ̀ba Ottoman) ni baba Sultan Orhan Gazi, ẹ̀ni tí ó ní July 27, 1299 sàṣeyọ́rì iṣẹgun àkókó pàtàkì lórí Ijọba Byzantium ní Ogun Bapheus, tí ó wà ní agbègbè Nicomedia, ní àdúgbò ilú Nicomedia; ilú olú pàtàkì gidigidi nínú itàn Romu àti itàn Byzantium ibẹ̀rẹ̀.

Baba àti Ọmọ

Ojó 27 Oṣù Keje, ọ̀dún 1299, àwọn ọ̀mọ-ogun Osman ẹ̀gun ọ̀mọ-ogun Byzantium kan tí gomina agbègbè kan n dárí. A ka ogun náà sí ọ̀kan lára àwọn aṣeyọ́rì ológun olóminira àkókó pàtàkì ti Osman lẹ̀yìn tí ó ti bẹ̀rẹ̀ sí í mú agbára jọ ní Bithynia (àríwá iwọ̀-oòrùn Anatolia). Ó ẹ̀ ẹ̀ àmì igbésẹ̀ pàtàkì kan nínú iyípadà láti inú beyilik Tókì kékeré kan (ijọba olórí ẹ̀yà) sí agbára kan tí n dide, tí yóò sì nígbèyìn-gbèyìn dojú kọ, kí ó sì ẹ̀gun àwọn ilẹ̀ Byzantium. Ojó náà ẹ̀ ẹ̀ àmì ibẹ̀rẹ̀ àkókò idàgbàsókè fún Islam tí ó yọ́rì níkeyin sí idásílẹ̀ Ijọba Ottoman nígba iṣubú Constantinople ní ọ̀dún 1453. Osman lo àwọn jagunjagun ghazi (àwọn akógun etí-ààlà tí imísí Islam n ru), níbẹ̀ sì ni iṣètò àwọn jagunjagun etí-ààlà ghazi bẹ̀rẹ̀ sí í yí padà sí ọ̀mọ-ogun tí a ẹ̀tò dáadàa síí, èyí tí ó n dàgbà lọ síwájú láti ọ̀dọ̀ Osman, lẹ̀yìn náà sì tẹ̀ sí ọ̀mọ rẹ̀, Orhan. Lára àwọn ohun pàtàkì míràn nínú ogún tí

Osman fi sílẹ̀ ní pé ó jẹ́ kí Islam lè di ilẹ̀ mú, ní iyàtò sí ogun àwọn jagunjagun ghazi, tí ọgbọn ikọlù àilétò wọn tí wọn fi ń lu, tí wọn sì ń sá, fi ikógun àṣeyọrí wọn nikan sílẹ̀ fún wọn, sùgbọn kò fi ilẹ̀ kankan sílẹ̀ fún wọn rárá.

Ní ojọ kẹtádínlógbọn, oṣù Keje, ọdún 1299, Osman bèrẹ̀ ipolongo ogun kan ní agbègbè Nicomedia, àti ọdún m̀erínlélógbọn lẹ́yìn nàà ọmọ rẹ̀ bèrẹ̀ idótí ilú fún ọdún m̀erín sí ilú olú Nicomedia. Baba nàà ní ibèrẹ̀, ọmọ nàà sì ní òpin. Ogun bèrẹ̀ sí agbègbè tí a sàpẹrẹ̀ rẹ̀ gégé bí Nicomedia, ó sì parí pẹ̀lú ìgbòwọ̀ Nicomedia, ilú olú agbègbè nàà, Nicomedia. Látí ọdún 1299 títi dé 1337 jẹ́ àkókò ọdún m̀etádínlógójì, àti ní ti àsọtẹ̀lẹ̀, nọmbà “m̀etádínlógójì” ń sàpẹrẹ̀ idide.

“Nísinsin yín báyií, mo sì wí pé, Ẹ̀ dide, kí ẹ̀ sì kojá odò Sérédì.” A sì kojá odò Sérédì. Àkókò tí ó gbà látí ìgbà tí a ti kúrò ní Kádẹ̀sì-bánèà, títi di ìgbà tí a fi kojá odò Sérédì, jẹ́ ọdún m̀etádínlógójì; títi gbogbo ìran àwọn ọ̀kúnrin ogun fi parun kúrò láàrín àgọ̀ ọmọ-ogun, gégé bí Olúwa ti búra fún wọn. Deuteronomi 2:13, 14.

Ogórùn-ún àti àádọ́ta ọdún látí July 27, 1299 títi dé July 27, 1449 sàpẹrẹ̀ àkókò tí ó yọrí sí idásílẹ̀ Ìjọba Ottoman ti ègbé kejì nínú Ìfihàn orí kẹsàn-án. Ọgbọn ọdún àti ọdún méjọ ti iṣẹgun onítèsíwájú ti Nicomedia bèrẹ̀ pẹ̀lú bàbá kan (Osman) ó sì parí pẹ̀lú ọmọ rẹ̀ ọ̀kúnrin (Orphan). Àkókò nàà ń sàfihàn ìgbésẹ̀ àkókó ti ìgbéga onítèsíwájú látí ipò ìjọba aláakòóso ẹ̀yà kan sí ipò ìjọba-ọba.

Ogórùn-ún àti àádọ́ta ọdún látí July 27, 1299 títi dé July 27, 1449, ní idótí ọdún m̀erín kan nínú tí ó samisi òpin ọdún m̀etálélógbọn nàà. Ibèrẹ̀ iṣẹgun Nicomedia ni baba, Osman, ẹ̀, àti pé òpin rẹ̀ ni a mú ẹ̀ nípasẹ̀ idótí ọdún m̀erín látí 1333 títi dé 1337; idótí tí ọmọ Osman ẹ̀.

Nígbà tí ogórùn-ún ọdún àti àádọ́ta nàà parí ní ojọ keje, oṣù keje, ọdún 1449, Constantine ẹ̀lẹ̀kọ̀ọ̀kanlá, ọba Byzantine, tàbí Constantine ikeyin ti Róòmù ilà-oòrùn, wá iyònda lówó àwọn Tọ̀ọ̀kì látí gba itẹ̀. Látí ojọ nàà títi dé iṣẹgun lórí Constantinople jẹ́ ọdún m̀erín. Àwọn ọdún m̀erín wònyí parí pẹ̀lú idótí Constantinople, Constantine ikeyin sì kú nínú idótí nàà. Idide Islam ni a sàfihàn nípasẹ̀ ọdún m̀etálélógbọn àkókó nínú àsọtẹ̀lẹ̀ ogórùn-ún ọdún àti àádọ́ta nàà, ẹ̀yí tí ó parí ní idótí ọdún m̀erín. Nígbà tí ogórùn-ún ọdún àti àádọ́ta nàà parí, Islam ti dide dé ipò kan tí Róòmù ilà-oòrùn ti rẹ̀ sílẹ̀ nípasẹ̀ agbára tí àwọn Tọ̀ọ̀kì ní nígbà nàà. Látí inú itẹ́jú-kúrò ti ojọ keje, oṣù keje, ọdún 1449, ọdún m̀erín mú wá sí iṣubú Róòmù ilà-oòrùn bí a ti gba Constantinople nípasẹ̀ idótí. Òpin ọdún m̀etálélógbọn àkókó ni a samisi pẹ̀lú idótí kan, idásílẹ̀ Ìjọba Ottoman nàà sì ni a samisi pẹ̀lú idótí kan.

38 àti 40

Nọmbà m̀etálélógbọn gégé bí àmì, gégé bí Mose ẹ̀ fi hàn nínú Diutarónómì, ń sojú ọdún m̀etálélógbọn ikeyin ti idájọ ọdún ogójì ti ìrìn-àjò kiri nínú aginjù. Nítorí nàà, nọmbà m̀etálélógbọn, gégé bí àmì, ní ibásepọ̀ pẹ̀lú nọmbà ogójì. Osman gba agbègbè Nicomedia ní July 27, 1299, àti ọdún m̀etálélógbọn lẹ́yìn nàà ọmọ rẹ̀ gba ilú olú-ilú agbègbè nàà. Agbègbè nàà àti ilú olú-ilú nàà, àwọn méjèjì ni Nicomedia. Àwọn òpitàn mò ìjà yìi gégé bí àkókó nínú ìgbésẹ̀ ‘méjì’ tí ó ń fi ibèrẹ̀ gan-an ti idide Ilẹ̀-ọba Ottoman hàn. Ìgbésẹ̀ kejì tí itàn fi mò ni ogun Nicaea ní 1301. Níbẹ̀, baba nàà, Osman, gba agbègbè tí a ń pé ní Nicaea, àti ní 1331, ọdún ọgbọn lẹ́yìn nàà, ọmọ rẹ̀

gba ilú olú-ilú náà, tí a n pè ní Nicaea, ilú olú-ilú Romu àtìjọ kan.

Ní ìbáṣepọ̀ pẹ̀lú ọ̀dún 1299 àtì ogun Nicomedia, gégé bí ìgbésẹ̀ àkókó nínú ìgbésẹ̀ méjì, ìgbésẹ̀ kejì wá ní ọ̀dún méjì lẹ́yìn náà ní 1301. 1299 jẹ̀ àmì ogbòn-ọ̀dún méjọ, àtì ní ọ̀dún méjì lẹ́yìn náà (ogójì), ilẹ̀ Nicaea ni baba gbà. Ìbáṣepọ̀ ogbòn-ọ̀dún méjọ àtì ogójì tí Ísírẹ̀lì àtìjọ́ tí n dide láti gba ilẹ̀ ilérí ní a ọ̀jọ́ fún nínú July 27, 1299 àtì 1301. Àwọn ìgbésẹ̀ méjì àkókó wònyí tí idide Islam ní a fí àmì sí nípasẹ̀ àwọn ipolongo ológun tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú baba tí n sẹgun ilẹ̀ náà, àtì ọmọ́ tí n sẹgun olú-ilú ilẹ̀ náà ní iparí. Nígbà tí àwọn olú-ilú méjèjì subú, wọn subú nípasẹ̀ idóti. Méjèjì àwọn olú-ilú náà tí jẹ̀ olú-ilú Róòmù ilà-oòrùn ní àkókò kan.

Ọ̀jọ́ Kẹrindinlógbòn, oṣù Keje, 1299 àtì 1301 dé sí iparí wọn ní ọ̀jọ́ kọkànlá, oṣù Kejo, 1840, èyí tí ó ọ̀pẹ̀rẹ̀ itàn ọ̀dún 1838, nígbà tí Litch kókó tẹ̀ iwòye àtì àṣotẹ̀lẹ̀ rẹ̀ jáde nípa àṣotẹ̀lẹ̀ ọ̀dún egbèrún mẹ́ta ó lé mọ̀kàndinlógórin àtì ọ̀jọ́ mēēdógún, èyí tí yóò parí ní imúṣe ní ọ̀jọ́ kọkànlá, oṣù Kejo, 1840. Àwọn ìgbésẹ̀ méjì tí idide fún àwọn Millerite ní àwọn ọ̀dún 1838 àtì 1840.

“Nínú ọ̀dún 1840 ní imúṣe míràn tí ó ẹ̀ kàyéfi tí àṣotẹ̀lẹ̀ ru ifẹ́-inú tí ó gbilẹ̀ káàkiri. Ọ̀dún méjì ọ̀jọ́ èyí, Josiah Litch, ọ̀kan lára àwọn aṣáájú-òṣiṣe ihinrere tí n wáásù Ìbówá Keji, ẹ̀ atẹ́jádé àláyé kan lórí Ifihàn 9, nínú èyí tí ó ti sọ tẹ̀lẹ̀ iṣubú Ilẹ̀-ọ̀ba Ottoman. Gégé bí ọ̀jọ́ rẹ̀, agbára yìí ní a ọ̀ò bí subú ‘ní ọ̀dún A.D. 1840, ní àkókò kan nínú oṣù August,’ àtì ní ọ̀jọ́ diẹ̀ péré kí ó tó ẹ̀, ó kọ́ pé: ‘Ní fifi àkókò àkókó náà, ọ̀dún 150, sílẹ̀ pé ó ti ẹ̀ ní pípẹ̀ ọ̀jọ́ kí Deacoze gòkè dé itẹ̀ nípa iyòndà àwọn Tòkì, àtì pé ọ̀dún 391, ọ̀jọ́ mēēdógún, bèrẹ̀ ní ọ̀pin àkókò àkókó náà, yóò parí ní ọ̀jọ́ 11 oṣù August, 1840, nígbà tí a lè retí pé agbára Ottoman ní Constantinople yóò fọ́. Èmi sì gbàgbọ́ pé a ó rí i pé bẹ̀ èyí yóò rí.’—Josiah Litch, nínú Signs of the Times, and Expositor of Prophecy, August 1, 1840.

“Ní àkókò gangan tí a sọ tẹ̀lẹ̀, Tòkì, nípasẹ̀ àwọn aṣọ́jọ́ rẹ̀, gba ààbò àwọn agbára alájoṣepọ̀ Yúróòpù, bẹ̀ èyí ní ó fí ara rẹ̀ sí abẹ̀ isàkóso àwọn orílẹ̀-èdè Kristení. Iṣẹ̀lẹ̀ náà mú àṣotẹ̀lẹ̀ náà ẹ̀ ní pátápátá. Nígbà tí a mọ́ ọ́, ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ èniyàn dájú pé àwọn ilàna itumọ̀ àṣotẹ̀lẹ̀ tí Miller àtì àwọn alábàákégbẹ̀ rẹ̀ gbà mú tọ́, a sì fí imísí agbàyanu kún isisẹ̀ ipadàbọ̀ náà. Àwọn ọ̀kúnrin tí wọn ní ẹ̀kọ́ àtì ipò darapọ̀ mọ́ Miller, nínú iwáásù àtì nínú itẹ́jádé èrò rẹ̀ pẹ̀lú, láti ọ̀dún 1840 sí 1844 isẹ̀ náà sì tàn kálẹ̀ ní kíákíá.” The Great Controversy, 334, 335.

Àṣotẹ̀lẹ̀ Litch tí ’38 àtì iran rẹ̀ tí a tún ẹ̀ títúnṣe tí ’40 ní ọ̀rọ́ ikẹyìn rẹ̀ nínú, èyí tí ó kọ́ ní August 1, ọ̀jọ́ mēwáá kí àṣotẹ̀lẹ̀ tí a ẹ̀ títúnṣe náà tó wáyé. Imúṣe àṣotẹ̀lẹ̀ náà ní ó dá ayé lójú nípa ọ̀nà ilàna tó tọ́ fún àṣotẹ̀lẹ̀ Bíbélì. Ọ̀dún mètálélógbòn tí ó sàmì sí idide Ísírẹ̀lì ìgbàani ní nínú ọ̀dún méjì láti irékojá Òkun Pupa títí dé isòtẹ̀ àkókó ní Kadesh.

Nítórí gbogbo àwọn ọ̀kúnrin wònyẹn tí wọn tí rí ọ̀go mi, àtì àwọn isẹ̀ iyanu mi, tí mo ẹ̀ ní Ejibiti àtì ní aginjù, tí wọn sì tí dán mi wò ní ìgbà mēwáá wònyí, tí wọn kò sì fetí sí ohùn mi; dájúdájú wọn kí yóò rí ilẹ̀ náà tí mo búra fún àwọn baba wọn, bẹ̀ èyí kò sí ẹ̀nikẹ̀ni nínú àwọn tí ó mú mi bínú tí yóò rí i. Nọmbà 14:22, 23.

Ìṣòtẹ̀ yẹn ní a mọ́ sí ikẹyìn nínú àwọn idánwò mēwáá. Àkókò idánwò ọ̀dún méjì tí ó ní àwọn idánwò mēwáá, tí a fí kún ọ̀dún mètálélógbòn ní aginjù, jẹ̀ ọ̀pẹ̀rẹ̀ tí ọ̀dún 1838 àtì 1840, àtì pé ọ̀dún 1840 ní àkókò ọ̀jọ́ mēwáá kan.

Àti pé ibi ibèrè ìgòkè Islamu pèlú Osman ní ojú 27 Oṣù Keje, 1299, bèrè àkókò ọdún mètàlélògbòn tí ó parí pèlú idótì ọdún mērin ní 1337. Ojú 27 Oṣù Keje, 1299 ni àkókò nínú ìgbésè méjì tí àwọn akòwé-itàn mò sí ibi ibèrè ìgòkè Ìjòba Ottoman, àti ìgbésè kejì ní 1301. Àwọn ìgbésè méjì tí àwọn ogun Nicomedia àti Nicaea ní 1299 àti 1301 jẹ àpẹrẹ 1838 àti 1840. Ìbèrè àsotẹlẹ nàà n sàfihàn ọpin.

Nikomedia àti Nikaia méjèèjì sìşẹ gégé bí olú-ilú ìgbà diẹ fún Róòmù ilà-oòrùn nínú itàn kálukú wọn. Dájúdájú, Constantinople ní ikeyin di olú-ilú ilà-oòrùn ní ọdún 330 títi di 1453. Nikomedia àti Nikaia jẹ àpẹrẹ iṣubú Constantinople; gbogbo wọn ṣubú nítorí idótì àwọn Mùsùlùmí tí ó samisi iparí ipolongo kan níbi tí Islam ti kòkò gba agbègbè nàà lábé àkóso, lẹyin nàà sì gba olú-ilú nàà.

Ìdótì àkókò ọdún mērin láti 1333 títi dé 1337 dúró fún ọdún mērin láti 1449 sí 1453 nígbà tí àsotẹlẹ nàà parí. Ọdún egbèrún mēta, ogórùn-ún mēsàn-án-dín-lógórin àti ojú mēèédógún lẹyin nàà ni a di Islamu lówó bí àwọn Millerite ẹ ‘dide’ lábé agbára àsotẹlẹ tí a sojú rẹ nínú àwọn àbùdá ‘ogbòn-dín-lógórin àti ogójì’ gégé bí a ti sojú rẹ nínú itàn alpha tí itàn July 27, 1299 àti July 27, 1449. Ìdídè Islamu àti idídè àwọn ojìşẹ Olórùn ti ojú ikeyin ni a sojú rẹ nínú àmì nóm̃bà kan tí a kò nípàsẹ ibàsẹpò nóm̃bà 38 àti 40.

Nínú Ìsíkíèlì ogbòn-dín-lògbòn, Ìsílámù ni ìhìnrere aféfé ilà-oòrùn tí a mí sóri àwọn egungun gbígbe tí ó ti kú, kí wọn lè dide dúró gégé bí ọmọ-ogun alágbára. Nígbà tí ìhìnrere Ìsíkíèlì bá dé, idide nàà bèrè, gégé bí ó ti rí nínú itàn àwọn Millerite ti ọdún 1838 àti 1840. Ìhìnrere nàà dé ní 9/11, àti ní òfin Ojú Àikú tí ó súñmò, àwọn egungun wònyí yòò dide dúró gégé bí ọmọ-ogun alágbára. Ìjínigbé ọmọ-ogun Olórùn gégé bí ijò ajagunborí ní àwọn ojú ikeyin ni a sàpẹrẹ rẹ nípàsẹ 1838 àti 1840. 9/11 títi dé òfin Ojú Àikú ni a sàpẹrẹ rẹ nípàsẹ 1840 sí 1844, ṣùgbòn ó tún sàpẹrẹ àkókò láti December 31, 2023 títi dé àwọn boṣù iná Nashville.

Róòmù ilà Oòrùn

Láti ipín-oba nàà nípàsẹ Constantine àkókò (Nlá), títi dé Constantine ikeyin ni ó sojú itàn àsotẹlẹ ti Róòmù ilà oòrùn. Nítorí nàà, àkókò àsotẹlẹ nàà ni a fi àmì baba àti ọmọ kan, ní ọ̀nà àsotẹlẹ tàbí àpẹrẹ, gégé bí a ti sàfihàn nínú orúkọ wọn, bí ó tilẹ jẹ pé kò sí iran ẹjẹ tààrà lááàrin Constantine Nlá àti Constantine kòkànlá. Constantine àkókò àti Constantine ikeyin ni a tún sojú wọn ní ọ̀nà àsotẹlẹ gégé bí ààmì alfa àti omega, baba nàà (alfa) sì yan Constantinople gégé bí olú-ilú, ọmọ nàà (omega) sì kú nínú idótì nígbà tí Constantinople dáfó jíjẹ olú-ilú dúró. Constantine àkókò àti Constantine ikeyin ni wọn fi samisi àkókò àsotẹlẹ ti Róòmù ilà oòrùn. Àkókò ọdún 150 tí ó bèrè ní July 27, 1299 ní inú àkókò ọdún 38 kan, ó sì parí pèlú idótì ọdún 40. Ìdótì nàà jẹ àpẹrẹ ti 1449 sí 1453. Ìpolongo Nicomedia bèrè pèlú bí a ẹ sẹgun agbègbè kan, ó sì parí pèlú bí a ẹ sẹgun olú-ilú agbègbè nàà. Gégé bí ó ti rí pèlú Constantine àkókò àti Constantine ikeyin, iṣẹgun Nicomedia bèrè pèlú baba kan (àkókò) ó sì parí pèlú ọmọ kan (ikeyin).

Ọdún mērin

Ìdótì ọdún mērin kan ní àkókò ibèrè ogórùn-ún ọdún mārùndínláàádójo [150] tí ó yorí sí ọdún mērin láti inú itijú Constantine ẹni ikeyin ní 1449 títi dé 1453 nígbà tí a dó ti Constantinople, tí ó sì ṣubú. Àsotẹlẹ àkókò iyonu kejì tí n sojú ọdún egbèrún mēta [300] àti mọkàndínlógórin [91] ọdún

àti ojò méeèdógún [15] bèrè ní July 27, 1449, ó sì parí ní August 11, 1840. Ojò náà jẹ àmì ibèrè àkókò ọdún mērin kan tí Sister White pè ní ifarahàn ológo ti agbára Olórún.

“Ángẹ̀lì tí ó darapò mó ikéde isẹ́ iránsẹ́ ángẹ̀lì kẹ́ta ní yóò fí ọ̀go rẹ́ tan gbogbo ayé sílẹ̀. Isẹ́ kan tí ó ní iwọn àgbáyé àti agbára àimòwònsùgbòn ní a sọ tẹ̀lẹ̀ nìbí. Ìsísẹ́ adventi ti ọdún 1840–44 jẹ́ ifarahàn ológo ti agbára Olórún; a gbé isẹ́ iránsẹ́ ángẹ̀lì kìní dé gbogbo ibùdó isẹ́ iránsẹ́ ní ayé, àti ní àwọn orílẹ̀-èdè kan, ifẹ́ inú sí ẹ̀sìn pọ̀ jùlọ́ tí a ti jẹ́rìí rẹ́ ní ilẹ̀ èyíkẹ́yìí láti igbà Ìtúnṣe tí ọ̀rúndún kẹ̀rindínlógún; sùgbòn àwọn wònyí yóò jẹ́ kí isísẹ́ alágbára lábẹ̀ ikilò ikẹ́yìn ti ángẹ̀lì kẹ́ta kojá wọn.” The Great Controversy, 611.

A dá Islamu dúró ní August 11, 1840, ó sì wà ní àkókò ọdún mērin kan tí ó bá itújáde Èmí Mímọ́ ní Pentikosti mu, pẹ̀lú isòkalẹ́ ángẹ̀lì alágbára náà tí Ifihàn orí kẹ̀tálá-dín-lògbòn, nígbà tí Islamu iyonu kẹ́ta kọ̀lu “àwọn ilẹ̀ nílá” tí New York ní 9/11. 9/11 jẹ́ àmì ibèrè àkókò ididìgbẹ́ ti egbẹ̀rún ogórún-ún mērinlélógójì. Ididìgbẹ́ náà jẹ́ àkókò kan, àti iparí àkókò ididìgbẹ́ náà ní àwọn àbùdá tí ó jọ ibèrè àkókò náà. Nígbà tí Kristi sòkalẹ́ ní 9/11, ó ẹ́ àpẹ̀rẹ́ Mikẹ̀lì tí ń sòkalẹ́ láti jì àwọn ẹ̀lẹ̀rìí méjì dide ní December 31, 2023, nígbà tí àkókò ikẹ́yìn ti ididìgbẹ́ bèrè.

Bòtìni náà tí í ẹ́ ogun Nínfẹ́ dúró fún onírúurú itúsílẹ̀ Íslámù, èyí tí yóò mú kí Ròòmù ilà-oòrún subú ní ọdún 1453. Nínú ogórún-ún ọdún àti àádọ́ta ọdún “osù márún-ún” ti ẹ́sẹ́ kẹ̀wáá, ibèrè àti ọ̀pìn pẹ̀lú ní àkókò ọdún mērin. Àwọn àkókò ọdún mērin méjèjì wònyí ní isopọ̀ pẹ̀lú iparí ọ̀dún mēta, ogórún-ún mēsàn-án-dínlógórin àti ojò méeèdógún, èyí tí ó samisi àkókò ọdún mērin láti 1840 sí 1844 nígbà tí Kristi yóò fí “ògò rẹ́ tan gbogbo ayé mọ̀lẹ̀.” Ní ọdún 1844, àkókò àsọtẹ̀lẹ́ dájú lílò dúró, nítorí àkókò yóò jẹ́ “àkókò kò sí mó.”

Ó sì búra nípasé ẹ̀ni tí ó wà láàyè títi láé àti láéláé, ẹ̀ni tí ó dá ọ̀rún, àti àwọn nńkan tí ó wà nínú rẹ́, àti ayé, àti àwọn nńkan tí ó wà nínú rẹ́, àti ọ̀kun, àti àwọn nńkan tí ó wà nínú rẹ́, pé àkókò kì yóò sí mó. Ifihàn 10:6.

1333 sí 1337, 1449 sí 1453, 1840 sí 1844

Àwọn ilà mēta wònyẹn ti àwọn àkókò ọdún mērin bá àkókò ididì mú láti 9/11 títi dé ọ̀fin Sunday, wọn sì tún bá frákítàlì 9/11 títi dé ọ̀fin Sunday tí a sàfihàn láti December 31, 2023 títi di igbà tí a ó tún tú Islam sílẹ́ láti mú àwọn bọ̀lù iná Nashville wá.

Àpẹ̀rẹ́ isọtẹ̀lẹ́ aláfarawé ti December 31, 2023 sí àwọn bọ̀lù iná ti Nashville ní a ti fí àpẹ̀rẹ́ hàn nípasé àkókò isọtẹ̀lẹ́ mēta, ọ̀kọ̀ọ̀kan wọn sì jẹ́ ọdún mērin, tí gbogbo wọn bá àkókò ididì láti 9/11 títi dé ọ̀fin Ojò Àikú mu. Nítorí náà, àwọn ẹ̀lẹ̀rìí mērin ló ń dá itàn December 31, 2023 títi dé ikọ̀lù Nashville mọ̀, ogun Nínfẹ́ sì ní “kókó” fún ọ̀kọ̀ọ̀kan àwọn ẹ̀lẹ̀rìí wònyí. 1333, 1449, 1840 àti 9/11 ní gbogbo wọn jẹ́ àwọn àyípadà pàtàkì— “àwọn kókó.”

“Àwọn ẹ̀kọ́ wà láti kẹ́kọ̀ọ́ nínú itàn igbà àtijọ́; a sì ń pe àkíyèsí sí wònyí, kí gbogbo èniyàn lẹ́ mọ́ pé Olórún ń sísẹ́ lórí àwọn ilàna kan náà nísinsin yìí gẹ́gẹ́ bí Ó ti máa ń ẹ́ ní gbogbo igbà. A rí ọ̀wọ́ Rẹ́ nínú isẹ́ Rẹ́ àti láàárín àwọn orílẹ̀-èdè nísinsin yìí pẹ̀lú, gan-an gẹ́gẹ́ bí ó ti rí láti igbà tí a ti kọ́kọ́ kéde ihinrere fún Adamu ní Èdẹ̀nì.”

“Àwọn àkókò kan wà tí wọn jẹ́ ibi iýípadà pàtàkì nínú itàn àwọn orílẹ̀-èdè àti ti ijọ. Nínú itojú-òde Olórún, nígbà tí àwọn ipò idààmú orísiríṣi wònyí bá dé, a máa fí imọ̀lẹ́ tí ó yẹ fún

àkókò nàà hàn. Bí a bá gbà á, ilọsíwájú ẹmí yóò wà; bí a bá kọ ọ, ìrèsinkù ẹmí àti ìparun ọkọ-òkun yóò tẹlẹ e. Olúwa ti sí iṣẹ itẹsíwájú ihinrere sílẹ nínú ọrọ Rẹ gégé bí a ti ẹ é ní ìgbà àtíjọ, tí a ó sì ẹ é ní ọjó iwájú pẹlú, títí dé ìjà ikeyin, nígbà tí àwọn agbára ti Satani yóò ẹ iṣisẹ agbàyanu wọn ikeyin.” Bible Echo, August 26, 1895.

Níkómédíà

Léyìn tí ó di ọba-ọba ní ọdún 284, ní ọdún 293, Diocletian yàn Nicomedia gégé bí olú-ilú ilà-oòrùn ti Ìjọba Romu nígbà tí ó fi ọfin pín Ìjọba nàà sí Ìlà-oòrùn àti Ìwọ-oòrùn, tí ó sì fi ilà-nà Tetrarchy kalẹ. Nicomedia siṣẹ gégé bí olú-ilú àkóso àti olú-ilú ológun pàtàkì ní Ìlà-oòrùn fún ọpọ ọdún. Constantine the Great lò ó gégé bí ibudó kí ó tó pinnu láti kọ olú-ilú tuntun nàà ní Byzantium tó wà nítòsì (èyí tí ó tún sọ ní Constantinople ní ọdún 330). Kódà léyìn tí Constantinople di olú-ilú pàtàkì, Nicomedia sì wà gégé bí ilé-iṣẹ agbègbè nílá kan, tí ó wà ní ipò ọ̀nà ogun tó ẹ pàtàkì ní etíkun ilà-oòrùn Òkun Marmara. Nítorí nàà, bí ó tilẹ jẹ pé kì í ẹ olú-ilú àníníṣẹkun bíi Romu tàbí Constantinople, a yàn Nicomedia ní ọfin gégé bí olú-ilú ilà-oòrùn ní àkókò iyípadà pàtàkì kan nínú itàn Romu. Ní ìbèrẹ̀ ọgọ̀rùn-ún ọdún àti àádọ́ta nàà, a ẹgun olú-ilú kan ti Romu ilà-oòrùn, àti ní iparí rẹ, a ẹgun olú-ilú kan ti Romu ilà-oòrùn. Gbogbo iṣẹgun méjèjèì nàà ní idótikúrò kíkà.

Díókílẹ́ṣiánù

Ní ọdún 293, nígbà tí ọba-ọba Diocletian ẹ imúlò ètò Tetrarchy, ó fi ọ̀nà ọfin dá Nicomedia sílẹ gégé bí olú-ilú apá ilà-oòrùn ti Ìjọba Romu. Ètò Tetrarchy nàà jẹ pín-pín Ìjọba nàà sí apá iwọ-oòrùn àti apá ilà-oòrùn; níbi tí ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn méjèjèì ti ní olú-ọba àgbà kan (Augusti) àti olú-ọba kékeré kan (Caesar), láti mú iye nàà pé mērin, èyí tí ọrọ nàà “tetrarchy” n sàfihàn.

Alfa àti Omega

Diocletian ni ààmì omega ti ijo Símirínà, Nero sì ni ààmì alpha. Constantine the Great ni ààmì alpha ti ijo Pẹgámòsì, Justinian sì ni ààmì omega.

Pín-pín “lábẹ ọfin” ti Róòmù sí ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn (èyí tí kò pé) ni Diocletian ẹ, àti pín-pín àṣotẹlẹ̀ ti Róòmù sí ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn ni Constantine ẹ. Ní àkókò itàn ijo àpẹrẹ kejì ti inúnibíni, tí Smyrna dúró fún, a pín Róòmù lábẹ ọfin sí ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn; ní àkókò itàn ijo àpẹrẹ kẹta ti ifòròwópọ̀, tí Pergamos dúró fún, a sì pín Róòmù ní ti àṣotẹlẹ̀ sí ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn. 293 ni alpha, 330 sì ni omega; ní ọjó kẹtálá oṣù Karùn-ún, ọdún 330, Constantine Nílá ya Constantinople sí mímọ gégé bí olú-ilú Ìjọba nàà.

Ìpín ọfin tí Diocletian ẹ ní ọdún 293 fọ́ tán nítorí ogun abélé tí ó tẹlẹ e títí dé Ilà-nà Milan ní ọdún 313, nígbà tí Constantine ti ilà-oòrùn àti Licinius ti iwọ-oòrùn gbé Ilà-nà Milan kalẹ, tí wọn fi mú ẹsìn Kristeni di ohun tí ọfin fowó sí, tí ó sì fiṣeṣe parí Tetrarchy—ètò àwọn alákosó mērin tí a ẹtò pọ̀, èyí tí ó wó lulẹ̀ di ìjà lááárín agbára pàtàkì méjì (Constantine ní Ìwọ-oòrùn àti Licinius ní Ìlà-oòrùn). Ìpín ọfin nàà, tí ó sí ọ̀nà sí iwópalẹ̀, dúró fún àkókò ọdún ogún láti inú ipín dé inú ipín, àwọn ipín méjèjèì sì fa iwópalẹ̀ ètò nàà yọ.

Ìjo Símirínà bèrẹ̀ pẹlú Nero ní ọdún 64, nígbà tí Nero lo iná nílá ti Róòmù láti ẹ inúnibíni sí àwọn Kristeni, tí Nero fi ẹsùn kàn pé àwọn ni wọn dá iná nàà sílẹ̀. Nero jẹ àmì ìbèrẹ̀ inúnibíni, ó sì jẹ

àpẹẹrẹ inúnibíni ikẹyìn tí àwọn ojò ikẹyìn. Inúnibíni ikẹyìn náà n bá a lọ títí di iparí àkókò idánwò, nígbà tí agbára pópò yóò dé òpin rẹ láísí ẹni kankan láti ràn án lówó. Báyií ni àkókò àkókó tí inúnibíni ẹ bẹrẹ pẹlú ijóná Róòmù, ó sì parí pẹlú ijóná Róòmù.

Àti àwọn iwo mẹwàá tí iwọ rí lórí ẹranko náà, àwọn wònyí ni yóò kóríra aṣéwó náà, wọn yóò sì sọ ọ di ahoro àti ihòhò, wọn yóò jẹ ẹran ara rẹ, wọn yóò sì fí iná sun ún. Ìfihàn 17:16.

Ijọ Smúrínà bẹrẹ pẹlú Níró ní ọdún 64 nígbà tí Níró lo iná nlá ti Róòmù láti ẹ inúnibíni sí àwọn Kristẹni, ẹni tí Níró fí ẹsùn kàn pé wón ni wón dá iná náà sílẹ. Ní ọdún igba lónà áádọta léyìn náà, ó parí ní 313 pẹlú Òfin Ìkẹde ti Milani. “Ìkẹde” náà ni òpin àkókò ogún ọdún kan tí ó bẹrẹ pẹlú pínpin ilàna-òfin Díókílẹ́ṣiànu, ó sì tún jẹ òpin ọdún igba lónà áádọta ti Smúrínà tí ó bẹrẹ pẹlú Níró. Ọdún igba lónà áádọta ti inúnibíni tí a sojú rẹ nípasẹ ijọ Smúrínà àti Níró ní ọdún mẹwàá inúnibíni tí ó burú jùlọ tí Díókílẹ́ṣiànu mú wá. Ọdún mẹwàá inúnibíni náà ni idajì ikẹyìn tí ogún ọdún Díókílẹ́ṣiànu tí ó bẹrẹ pẹlú pínpin ilàna-òfin ijọba náà ní 293. Láti inú pínpin ilàna-òfin sí ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn nípasẹ Díókílẹ́ṣiànu ní 293 ni àkókò ogún ọdún kan bẹrẹ, èyí tí a dá pọ sí ní àwọn àkókò méjì-méjì ti ọdún mẹwàá.

Diocletian pín ijọba náà ní ọ̀nà òfin sí ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn, bẹẹ ni ó ẹ àpẹẹrẹ ànfààní ìsòtò àsòtẹlẹ́ tí Constantine mú ẹ. Ípín Diocletian jẹ ti ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn, sùgbón ó ní àwọn alákoòso méjì ní ilà-oòrùn àti àwọn alákoòso méjì ní iwọ-oòrùn. Alákoòso àkókó kan àti alákoòso kejì kan fún agbègbè koòkan. Ní ojò ketálélógún, osù Kejì, ọdún 303, Diocletian jáde ikowé aṣe àkókó nínú ọ̀pọ̀ ‘edicts’ lòdì sí àwọn Kristẹni, èyí sì samisi ibẹrẹ Inúnibíni Nlá náà, (tí a tún n pè ní Inúnibíni Diocletian), inúnibíni tó le jù lọ tí ó sì tàn ká rí jù lọ sí àwọn Kristẹni nínú Ilẹ̀ Ọba Romu.

Sí angeli ijọ tó wá ní Smurna kowé sí pé; Báyií ni ẹni tí í ẹ àkókó àti ẹni ikẹyìn wí, ẹni tí ó tí kú, tí ó sì tún yẹ; Mo mọ iṣe rẹ, àti ipónjù, àti òṣì, (sùgbón ọlórọ̀ ní ọ) mo sì mọ ọ̀rọ̀-òdì wón tí wón n pè ara wón ní Júù, tí wón kí í sí í ẹ bẹẹ, sùgbón sínágoḡù Satani ni wón. Má bẹrù nnkan kankan nínú àwọn nnkan tí iwọ yóò jiyà: kíyèsí i, ẹsù yóò sọ diẹ nínú yín sínú túbú, kí a lè dán yín wò; ẹ ó sì ní ipónjù ojò mẹwàá: jẹ olóòótó títí dé ikú, èmi yóò sì fún ọ ní adé iyè. Ẹni tí ó bá ní etí, kí ó gbọ ohun tí Ẹmí n sọ fún àwọn ijọ; ẹni tí ó bá sẹgun kí yóò ní í pa lára nítorí ikú kejì. Ìfihàn 2:8–10.

Inúnibíni Nlá náà tẹsíwájú lábẹ àwọn arópò Diocletian (ní pàtàkì Galerius) títí di ọdún 313, nígbà tí ó parí pẹlú Àṣe Milan. Nero ni àmì àkókó inúnibíni tí ó sàfihàn Diocletian gégé bí inúnibíni òpin fún àkókò àsòtẹlẹ́ tí ijọ Smyrna dúró fún. Inúnibíni náà parí pẹlú igbéyàwó isèlú kan àti májẹmú lááárín Constantine ti ilà-oòrùn àti Licinius ti iwọ-oòrùn. Ní osù Kínní ọdún 313, Constantine àti Licinius padé ní Milan, wón sì ẹ ikẹde Àṣe Milan, èyí tí ó fún àwọn Kristẹni (àti àwọn miiran) ní àyè ifaradà ẹsìn jákèjádò ijọba náà. Látàrí láti mú àjọṣepọ̀ isèlú wón lágbára sí i, Licinius fẹ Constantia (àrabinrin àbúrò kan náà ti Constantine ní ẹgbẹ baba tàbí iyá) ní àkókò ipadé yìi tàbí ní àyíká rẹ. Igbeýawó yìi jẹ àjọṣepọ̀ isèlú Romu àtọwọdọwọ—ó fí èdìdì sí àdéhùn lááárín àwọn ọba méjèjì, ó sì ràn wón lówó láti mú ijọba náà dúró ṣinsin fún igbà diẹ léyìn ọ̀pọ̀ ọdún ogun abélé. Àjọṣepọ̀ náà kò pé. Constantine àti Licinius jagun sí ara wón léyìn náà, Constantine sì sẹgun Licinius ní ọdún 324, ó sì di alákoòso kan soṣo.

Láti igbà Nero títi dé ti Constantine ni àkókò àsotélé ti Smyrna, ọdún egbèrún méjìdínlógórin [250], ti pé, àti ní ọdún 313 ni ijo Pergamos—ijo ifowosowopọ—bèrè, tí ó sì parí pẹ̀lú ijo Thyatira ní ọdún 538. Ọdún egbèrún méjìdínlógórin [250] ti Smyrna sàpẹ̀rẹ̀ àkókò inúnibíni, àti ní iparí àkókò àpapọ̀ nàà, inúnibíni Diocletian sẹ̀ imúşę “ojó mẹ̀wàá” (ọdún mẹ̀wàá) ti Ifihàn, níbi tí àkókò inúnibíni tí ó burú jùlọ ti sàpẹ̀rẹ̀ fractal kan ti gbogbo àkókò nàà. Ọdún mẹ̀wàá wònyí jẹ fractal kan ti ọdún egbèrún méjìdínlógórin [250] nàà. Ọdún mẹ̀wàá wònyí sàpẹ̀rẹ̀ omega ti inúnibíni Nero, àti ní iparí wọn ni ipín omega ti ijọba nàà sí ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn.

Igbáyàwó àti Ikòsílẹ̀

Smirna bèrẹ̀ nígbà isun Róòmù ní ọdún 64, ó sì parí lẹ́yìn ọdún márùndínlógórùn-ún méjì ní 313 pẹ̀lú Òfin Ìkéde Milan àti igbáyàwó ọ̀ṣẹ̀lú ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn. Fractal ọdún mẹ̀wàá ti inúnibíni bèrẹ̀ ní 303, ó sì parí ní 313 pẹ̀lú Òfin Ìkéde Milan àti igbáyàwó ọ̀ṣẹ̀lú ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn. Ogún ọdún tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú pínpin òfin ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn ní 293 lábẹ̀ Diocletian parí ní 313 pẹ̀lú igbáyàwó ọ̀ṣẹ̀lú ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn. Àdéhùn igbáyàwó ti 313 láàárín ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn parí pẹ̀lú ikòsílẹ̀ ti 324, nígbà tí Constantine sẹ̀gun Licinius ti iwọ-oòrùn, tí ó sì di alákosó kan soşo ti Róòmù. Ikòsílẹ̀ àsotélé ti 324 wá ní ọdún mẹ̀ta lẹ́yìn òfin Sunday àkókó ní 321.

Ọdún mètálá-dín-lógún láti ọdún 313 títi dé 330 ń fi igbáyàwó ọ̀ṣẹ̀lú hàn, pẹ̀lú òpin inúnibíni tí Smyrna àti Nero dúró fún, àti ibèrẹ̀ ijo ifẹ̀sùnra tí Pergamos dúró fún. Ibèrẹ̀ Pergamos ní ọdún 313 nígbà igbáyàwó nàà, ni ibèrẹ̀ inúnibíni tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú òfin ojó Àikú àkókó ní ọdún 321 tẹ̀ lé. Èyí sì ni ikòsílẹ̀ àsotélé ti ọdún 324 tẹ̀ lé, èyí tí ó mú ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn wá sínú ijọba kan soşo lábẹ̀ Constantine. Ọdún mẹ̀fà lẹ́yìn nàà, ní ọdún 330, pínpin sí ilà-oòrùn àti iwọ-oòrùn tún şelẹ̀ ní ti àsotélé. Ọdún mètálá-dín-lógún nàà dúró fún àkókò alfa ti ijo Pergamos, èyí tí yóò máa bá a lọ títi tí ijo Tiatira fi dé sínú itàn àsotélé ní ọdún 538. Àkókò alfa nàà yóò dúró fún itàn omega ní òpin àkókò láti ọdún 330 títi dé 538. Itàn omega ti Pergamos dúró fún àkókò àwọn ọdún 496, 508, àti 533.

Ọdún Mètálá-dín-lógún

Ptolemy ti ogun Raphia jọba fún “ọdún mètálá-dín-lógún,” ó sì jẹ pé “ọdún mètálá-dín-lógún” wà láàárín ogun Raphia àti ogun Panium. Àwọn ọdún mètálá-dín-lógún wònyí bá ara wọn mu ní àfihàn àmì pẹ̀lú àwọn ọdún mètálá-dín-lógún láti 313 títi dé 330. Àwọn ọdún irinwó àádọta Nero ti Smírnà mú wá sí àwọn ọdún mètálá-dín-lógún àkókó ti ijo Pégámù, wọn sì sopọ̀ mọ̀ àwọn ọdún irinwó àádọta tí ó bèrẹ̀ ní așę kẹta ní 457BC, ibi ibèrẹ̀ àwọn ọdún 2300 ti Dáníẹ̀lì orí kejo eșę kẹrinlá, èyí sì ni ipilẹ̀ àti òpó àárín Adventism. Àwọn ẹ̀lẹ̀rẹ̀ méjì ti ọdún irinwó àádọta bá ara wọn mu pẹ̀lú àwọn ọdún irinwó àádọta ti ijọba kẹfà ti àsotélé Bíbẹ̀lì tí ó bèrẹ̀ ní 1776 tí yóò sì parí ní ọdún yíí, 2026.

Àwọn așáájú-ònà Èsìn Adventism kò rí tàbí lóye ọdún mètálá-dín-lógbòn láti 313 sí 330, nítorí pé ní 1844 wọn kò tii mọ̀ tàbí lóye ọ̀ràn Ojọ̀ Ìsinmi ojọ keje tàbí ojọ oòrùn. Síbẹ̀síbẹ̀, wọn mọ ọdún ọgórùn-ún àti àádọta tí eșę kẹwàá ti Ifihàn mėsàn-án sọ, ó sì di ibi ibèrẹ̀ àkókò kan tí ó yorí sí ọdún ọ̀ọ̀dúnrún mẹ̀ta àti mọkàn-dín-ní-àádórin pẹ̀lú ojọ mẹ̀ẹ̀dógún tí ó parí ní August 11, 1840. Ọye nàà mú “ifarahàn agbára Ọlórùn” ńlá jáde.

Àwọn aṣáájú-òṅà kò mọ àkókò kejì tí ogórùn-ún ọdún mèèédógún nínú Ìfihàn mèsàn-án. Òye ipilẹ̀ wọn dúró gégé bí pèpèlé tí “imọlẹ̀ tuntun” tí Ìfihàn mèsàn-án ti kọ lé. Imọlẹ̀ náà ni a sì sílẹ̀ nípasẹ̀ “kòkòrò” ogun Nínífè. “Kòkòrò” yẹn n jẹ́ kí akẹ̀kọ̀ọ̀ àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ lẹ̀ mọ̀ gbogbo àwọn iṣọba àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ Bíbélì tí a sojú fún nínú Dániẹ̀lì àti Ìfihàn. Bábílónì, Mèdò-Pérsià, Gírìsì, àwọn iṣọba Séléúsìdì àti Tólémaiki, iṣọba Mùhámádì, àti pé ní ọ̀nà tí ó ẹ̀ pàtàkì jù lọ, ó n gbé iṣọba Róòmù ga nípa fífi ìdìde àti iṣubú kí í ẹ̀ ti Róòmù nikan hàn, ṣùgbọ̀n tí àwọn iṣọba Róòmù ilà-oòrùn àti iwọ̀-oòrùn pẹ̀lú, bẹ̀ gégé bí ti Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà (wòlù èké), ipòápá (ẹranko náà) àti Ìṣọkan Àwọn Orílẹ̀-Èdè (dragoni náà). Gbogbo àwọn ìdìde àti iṣubú àwọn iṣọba wònyí n jẹ́rì sí àwọn iṣípò dragoni náà, ẹranko náà àti wòlù èké tí ní òpin n mú ayé dé Hámágedónì. A sojú fún iṣípò yẹn láàárín àwọn ẹ̀sẹ̀ mẹ́fà ikeyin Dániẹ̀lì mọ̀kànlá, àti ibẹ̀rẹ̀ iṣípò yẹn ni a sojú fún nínú itàn ikòkò tí ẹ̀sẹ̀ ogójì.

Ogun Ninefe pese ibi itọ́kasí àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ láti ẹ̀tò ní ibámu àwọn ẹ̀rí ọ̀ba-ọ̀ba Róòmù, àwọn iṣọba Róòmù ilà-oòrùn àti iwọ̀-oòrùn, àti Róòmù papal, nínú àtẹ̀lẹ̀ àwọn iṣẹ̀lẹ̀ àkókò ipẹ̀yà. Ní báyií, ogun Ninefe ni kòkòrò tí ó ẹ̀fihàn ní kíkún àwọn ẹ̀rí àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ oríṣííríṣíí ti Róòmù, àti gégé bí ẹ̀sẹ̀ kẹ̀rínlá ti Dániẹ̀lì mọ̀kànlá, Róòmù ni ó mú iran náà dúró. Kòkòrò tí ó mú àwọn ilà wònyẹn jọ ni ogun Ninefe.

Nínú àpilẹ̀kọ̀ wa tí ó tẹ̀lé, a ó bẹ̀rẹ̀ sí í kó àwọn àpilẹ̀kọ̀ márùn-ún tí ó ẹ̀áájú, tí n sọ̀rọ̀ nípa àwọn ègbé tí Ìfihàn orí kẹ̀sàn-án sọ, jọ.